

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:
belső farkasutczában 81 szám alatt.

Megjelen a lap hetenkint négyszer u. m. vasárnap, kedden, csütörtökön és szombaton.
Ara évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ára: négyzetes sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr. Hirdetés után 30 kr. helyedj. Előzetes s' hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

KIADÓ-HIVATAL:
Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Erdély tervezett területi feldarabolása főleg Aranyos székelyszékre vonatkozólag.

III.

Nehogy félreértessem, mintha én a megváltozott viszonyokat s azok méltányos és törvényes követelményeit ignorálni akarva, az ősi institutiokat jövőre is változatlanul megtarthatóknak képzelném, kissé részletezem: mely institutiokat hiszek összeférhetőeknek a jelenkor igényeivel is?

Szinte ezredév alatt kifejtett közigazgatási szervezetünk, a többszöri experimentatiók rohamai alatt is megmutatta életrevalóságát, és mint ilyen mindannyiszor visszavívta előbbi állomását. E szervezet tehát és így a közigazgatási területek jelen helyzete, kevés korszerű idomítással, jövőre is megtartható. Ebből folyólag a székelyföld területe is bántatlanul maradhat, annyival inkább pedig, mivel magok a tervezők is nemzeti területek szakítását célozzák s a székelyföld még ezen ábrándos eszmével szemben is kiállja a próbát. Ebből folyólag fenmaradhat az is, hogy a székelyek együtt tartásuk nemzeti üléseit, szükség esetében a székely zászló alatt egy sorban insurgáljanak; hongyüléseken egy sorban álljanak főkirálybíráik, képviselőik; a történelmi elnevezések tisztjeik, hatóságaik és törvényszékeik körül ne változtassanak; szerintem még ez utóbbi sem oly csekély fontosságu, milyennek nézik a székelyek. Mindezek, mondom, jövőre is a székelyföld lakóira és így Aranyosszékre nézve is, az ország és a más nemzetiségek törvényeinek sérelme nélkül fenállhatnak.

A magán anyagi jogot illetőleg a törvényes fogalom csak az lehet: magán anyagi törvényeinknek az újabbkor vívmányainak megfelelőleg kellett átídomítására még eddig nem volt alkalmunk, az osztrák polg. törvény nem alkotmányos uton hozatott be, s érvénye kormányilag is csak a törvényhozás intézkedéseig tartott fenn. Midőn a hongyülés ez ügyet tárgyalandja, nem az osztrák törvényt veszi alapul, erre sem joga, sem alapja nincs; hanem mint illik a fennálló alkotmányos törvényeket veszi revisio alá; azokban kijavítandja a mi az előhaladt kor igényeivel meg nem egyeztethető, pótolja azt, a mi azokhoz képest hiányzik és így a multakon okulva s a magyar törvényhozás jellemét ismerve hihető, miszerint a magán anyagi jog körében tartatnak fenn jövőre is eltérő határozmányok, valamint a jászokra, kunokra, hajdukra, egy királyiföldre, székelyföldre, sőt egyes más kisebb municipiumokra nézve is, az ezen municipiumok szelleméből, hagyományából, szokásaiból és kiváltságai- ból kifejtett specialis törvényeik alapján, mint a melyek a jogegyenlőség és testvériség elvét nem sér- tük, és a korigények alkalmazásának útjában nem állanak.

Ilyenek lehetnek a székelyekre nézve, hogy nota esetében javaik nem a koronára szállanak, mi talán általában minden polgárra e szerint fog módosítani; hogy örökösödési törvényeik több pontja fenntartassék; hogy magszakadás esetében jus regimnak helye nem lévén, a hátramaradt javak a szomszédra háromoljanak sat.

Mindezen székely magánjogi specialitásokból nem lehetvén kizárni Aranyosszéket is, már ezen tekintet egy magára is elég akadály ezen székeknek a megyékhez csatoltatásában; képtelenség és a törvényszolgáltatást zsibbasztó leendő az, hogy ugyan azon megyében a magán jogviszonyokra nézve dualismus hozassék létre.

De mi történne ezen székek mostani realis közvagyonával municipiuma megszüntetése esete- rére? Ezt a közkinestár számára lefoglalni nem szabad, mert ez vérrel és pénzértékkel szer- zett birtok. Eppen ezen okból nem lehet a nyere- dő új megye több lakóival is megosztani. Az ily jogviszonyok össze-vissza zuzása csak zavart, izgal- mat és surlódást idézne elő.

A Királyhágón inneni hatóságok, illetőleg nem- zetiségek szerint még alkotmányosan fennálló, s a főnnebbi elveknél fogva jövőre is fenntartható spe- cialis személyi, magán anyagi és közva-

gyonhozi jogviszonyok, a bármikor ország- gyűlésileg megkísérendő közigazgatásterületi cél- szerűbb berendezés alkalmával is, oly fontos szere- pet fognak játszani, és oly áthághatlan akadályokat idézendek elő, miszerint ezen tekintetből szinte egész bizonyossággal lehet következtetni: hogy maga a törvényhozás is nemcsak nem akarna, de legjobb akarat mellett sem tudna itten nemzeti terü- leteket kiszakasztani; sőt a közigazgatási terü- let-berendezésben is csak annyira lenne kénytelen szoritkozni, hogy a magyar megyékben külön, a székely- és királyiföldeken megint külön-külön esz- közlőjön valami czélszerűbb összpontosítást; mert az, hogy egyik külön jogu terület részét a másikba szakaszsa, azokat ki- és becsérélje, sok oldalról és sok nemű fájdalomokat hagyja maga után, melyek még a késő ivadék nyugalmát is háborítanak.

Ugy látszik, a szász egyetemi hetes bizottmány különvéleményező tagja is igen jól felismerte ezen viszonyok fontosságát, és igen nyomas okokból tar- tozkodott ezek össze-visszazuzására szavazni; sőt maga a többség is láttatik ezeket legyezni akarni, csak hogy elfoglaltságában restelte a kivitel gyakor- latára gondolni, és szándékosan ignorálni akarta, hogy csak kettő között van a választás: vagy lesz feldarabolás, és így áldozatul esnek minden jogvi- szonyok, vagy bántatlanul maradnak a jogviszo- nyok, és így le kell mondani a feldarabolás ked- venci eszméjéről; mert a kettő együtt éppen nem állhat meg. Hiában göngyölgeti pamutba, vagy zsák- ba azon többség a szegyet, kiüti az magát. — Illőb lett volna egy testülettel, melyre annyi szemek füg- gesztvék, ha nyíltan kimondja: „Feldarabolni akartam Erdélyt, s azért előbb tabulára- sávát teszem azt!“ mert feldarabolás máskint nem létesíthető.

Vessünk egy pillantást az előttünk fekvő fel- darabolási tervre, melyet nem tudom azon hatos többség rögtönzött-e vagy nem? — A „Gazetta“ azt mondja: Szebenben készült. Ez könnyen hihető, vala- mint az is lehetséges, hogy azon többség tudtával jött létre. Nem eléggé mutatja ezen tervezet, így ál- talános táblázatban is azt, hogy ez merőben tabula- rasára van alapítva? Van-e itt valami megtartva a most fennálló viszonyokból? — Semmi! minden ugy össze-vissza van dülva, hogy ezen mű inkább a kül- ön nemzetiségek egymás elleni ingerlését, mint megnyugtatót eszközlne.

Ha szemesebben vizsgáljuk ezen kérdés alatti tervezetet, lehetetlen át nem látni: miszerint nem annyira román terület kiszakításáról, hanem főleg és minden áron arról gondoskodott itt tervező, hogy a mint e lapokban is már igen találólag kimutatott 11 törvényhatóságban a szász elem szá- mára biztosítsa jövőre is a többséget, és így a hatályosabb befolyást; mit azáltal ki- vánt eszközölni, hogy kivette ezen hatóságokból azon idegen elemeket, melyek eddig, minden egyen- jogosság mellett is, túrték a fékentangást, de most föl kezdik mondani az alárendeltséget, és egyenjoguk élvezetét követelik. Így történt az, hogy tervező Szászvárosszéket a királyiföldről egész területével eleresztette, mint rák a lábát. Brassó és Beszterce- vidékek és Szebenszék népszámának felét szárnyra bocsátotta stb. Szerdahely, Ujgyház székeket meg- semmisítette. Mindezek helyett foglalt helyiségeket imitt-amott a magyar megyékből, ki- és becsértelt más földről lakosokat kénye és kedve szerint, ke- resztül kasul galázolt minden törvényt, minden létező institutiokat annyira, hogy a részletes térrajz meg- tekinzése előtt is bátran lehet állítani: miszerint a jelen határok közt és népszámmal létező privilegialis királyiföldnek területe és népszáma alig felerészben maradna ezen felosztás szerint a régi állapotban; a másik félterület és népszám kizártnék, és ez utó- biak helyett új még gazdagabb acquisitio egészítené ki a hiányt; és állana a királyiföld elszor- va Erdély területén megszámlálhatlan külön darabokból.

Sok mindent mondtak el a lapok szász atyánk- fairól, illetőleg jelenlegi képviselőikről, de azt még sem tudnám elhinni: hogy ezen tervezet a képvise-

let többsége közremunkálásával született, vagy arra helyeslést adhatná.

Azonban több hatóságok s a bizottmányi több- ség is elfogadván a feldarabolási s összevisszacse- relési elvet, és ezzel elváthatlan kapcsolatban állván a fennérintett jogviszonyok össze-visszacserélődése is: kíváncsi vagyok tudni, miként hiszi bárki is ezeket az új állapotba beilleszthetőeknek. Több minden nehézségeket mellőzve:

elsőben mi történne az anyagi magánjogot illetőleg, mind a királyiföldről kizárattakra, mind az odabekebelezettek nézve? mert azt hiszem, hogy tör- vénnyhozásilag a municipalis törvények több pontokban fenhagynak. Tudom ugyan, hogy a királyiföld kép- viselete már többször hajlandónak nyilatkozott a Sta- tuta-kat az osztrák polgáritörvénnyel fölcserélni, de azért ezen kérdés még nincs végelegesen és alkot- mánszerűleg megoldva. Egy lehető és mindenesetre lenni kellő új rendezés nyomán tágasb alapon összealkotandó királyiföldi népképviselő több kegye- letet foghat tanusítani a népszelleméből századok so- rán kifejtett ősi institutiók irányában, mint a melyet tanusít a mostani egyetemtől kiküldött bizottmány többsége a törvényesen létező jogviszonyok iránt.

Másodszor mi történne a közvagyonai jog- viszonyt illetőleg a be- és kicserélendő királyiföldi lakókra nézve? mert tudjuk, hogy minden fennálló hatóságnak, azon felül az ugynevezett hét szász bi- ráknak és universitásnak tekintélyes pénzalapjai, terjedelmes realis birtokai vannak. Részeltetnének-e az új polgárok azokból, és quo jure? és kizárattak- nak-e az elcsapottak, de már ezek igazán quo jure?! vagy talán megmaradna e tekintetben a status quo? mennyi képtelenség! mennyi zavar! mennyi ok a kedélyek föllázítására! Olvassák meg az illetők újra meg újra az igazán okos és körül- néző Lassel ur ellenvéleményét! minden szavában súly, érzelem és megdönthetlen igazság foglaltatik.

Harmadszor, merem kérdeni végre: jogosít- va, és illetékesnek tartja-e magát egyes polgárhato- ság, vagy éppen maga az egyetem is a felől indit- ványozgatni, és határozgatni, hogy a törvények ál- tal szentesített királyiföldi privilegialis terület kény és kedv szerint, imitt-amott elnyirbálgattassék; másutt magyar megyékre kiterjesztessék; a privilegialis pol- gárok egyrésze kiváltságaitól megfosztassék; a ki- rályiföld kebeléből kizárattván, realis jogait s azok élvezetét veszesse, és ezek más idegenekre ruházta- sanak; a hon lakói ki- és becsértessenek?? stb. stb. Nekem legalább köz- és magánjogi alkotmányos fo- galmam az, hogy itt nemcsak köz, hanem magán személyi és anyagi jogok is forogván fenn, maga az országos törvényhozás sem illetékes, és nincs jogosítva a honpolgárok magán személyi és anyagi birtokjogai felett ren- delkezni; azért mondom előbb, hogy még alkotmá- nyos uton sem képzelek valaha köztünk ily területi felosztást létesíthetőnek.

Minthogy tehát e sokat ígérő műtét bizonyosan meghiusuland, és a királyiföld ezáltal megöregbült baján segíteni nem foghat: nem marad egyéb részé- re is mint követni azon utat, melyet csakugyan Lassel ur is kimutatott: megoldani t. i. a nyaká- ra nőtt nemzetiségi kérdést más czélravezetőbb, és megnyugtatóbb intézkedések által; ugy a mint ter- vezte azt a közelebbi hongyülés, s a mint tettek az egész ország közhatóságai — a királyiföldieket ki- véve — meg kell barátkoznia az egyenjogúság meg- osztási elvével, mit eddig sikerült, de többé nem sikerül visszatartania, különben kivívja az magát előbb-hátrább, még pedig néha megtorlással.

Egyébiránt az eddig közlött hatósági utasítá- sokból is láthatólag: nem talál a hetes bizottmány műve a jelen közvéleményben is viszhangra. N. Sink- szék, Beszterce és Brassóvidékek ellene szavaztak, pedig ezen három hatóság, népszám szerint felét te- szti a királyiföldnek. Mit mond még Szászváros, melyre mindenesetre kikebelezetési sors vár? mit mondanak Szerdahely, Ujgyház, melyek a tervezet szerint megsemmisítésre vannak kárhóztatva? És vajjon a szebeni comunitásban volt-e kellőleg kép- viselve a szék népességének azon fele része, mely-

nek ugyan a tervezet szerint irgalom nélkül el kellene a centrumtól vágatnia, hogy itt a szász elem többségben maradjon?

Ezen s hasonló nehézségek állanak nálunk utjába annak, hogy itt szélszerűbb közigazgatási vagy éppen nemzeti területek alakíthatassanak; öseinktől öröklöttük a viszonyokat, se nem ignorálhatjuk, se nem változtathatjuk meg; jobb beismerni az azokban fekvő akadályokat, és rejlt kényességeket, és meg kell győződünk, hogy az érdekek fölzavarását és a nemzetségek izgultságát idézné elő azon status quo megváltoztatása, melyet Ő Felsége is jövőre visszaállított.

De viszzatérlek még kissé Aranyosszékhez és béfejezem czélem ellen hosszúra nyult cikkemet. Ugy hiszem, hogy a ki a fennálló hatóságok, nevezetesen Aranyosszék megszüntetését tervezeti, nem fontolta meg, vagy nincs fogalma róla: mit tesz megfosztani ezen hatszázados municipiumot nevétől és lételettől, melyhez saját történelmi fényes multja, kedves visszaemlékezései vannak forrva? mit tesz kiszakítani ezt azon nemzettestből, melylyel annyi derült és borus időkön keresztül egy élete, közös örömei és szenvedései voltak? Nem tudja tervező, hogy az ősi név és önállóság megsemmisítése által ketté metszve a mult a jövőtől: egy ily erőszakos mütét elkeseredést szülne a népnél, mely nemcsak hő kegyelettel ragaszkodik ősi dicsőségéhez, hanem óhajta is azt késő ivadékaikra örökségül átszállítani.

Nem adna Aranyosszéknek annyi veszteségeiért kárpótlást az, hogy a tervezet szerint úgy nevezett magyar — Enyed (új név) vagy Torda — megyébe lenne kebelevezve; mert egyfelől a székely nemzetnek külön régibb történelmi emlékei is vannak, s a testvér magyar nemzet ősi dicsőségének is részese; tehát egyiktől sem válnék meg jószívvel, midőn mindkettőnek bírására jogosítva van; másfelől ezen új beosztásnál a fennebb mondottakon kívül, még nyelve szabad használata is áldozatul esnék a közhatalóság téren; ugyan is mindkét megyében a tervből láthatólag 73%, más nyelvű többség lenne a 27 magyar ellenében, akkor midőn jelenleg legalább 80 magyar többsége van 20 ellenében, és ezek testvériesen élnek együtt.

Rövidbe foglalom az Aranyosszékre nézve mondottakat. Egy oly hatóságtól, melynek önállósága, a székely nemzetéhez jogviszonya törvényesen biztosítva van, mely elég erős arra, hogy jövőre is önállólag fenmaradjon, külön körben összpontosítottan fekszik, nem áll utjába egy bármily területi rendezésnek, kevés nem magyar ajku laktsaival minden viszály nélkül testvériesen él, egy ily hatóságtól mondom, nem kívánhatja semmi körülmény azt, hogy önállóságát, ősi nevét, anyanyelvét, nemzetiségi kapcsát, köz- és magán jogviszonyát, közvagyonát, szóval mindent a mi szent és kedves lehet előtte, másnak érdekeiért áldozatul adja. Fejér M.

Kolozsvár, febr. 25-én 1862.

A magyar nemzet is áltája azt, hogy szellemi és erkölcsi fejlődésére a főbb eszközök közé tartozik a nevelőintézeteknek célirányos szervezete, valamint szintén az is tudja és érzi, hogy a nevelőintézetekből jó és sikeres tanítás módjára mennyire szükségesek a kézikönyvek; mégis általános tapasztalás a két magyar hazában a tanulóintézetekből kézikönyveknek hiánya, s azáltal a tanulónövekedék előhaladhatóságának okozandó veszteség naponta érezhető. Ezen lényeges s a két magyar hazát érdeklő fogyatkozás legkönnyebben úgy enyhíthető el, hogyha a két magyar haza tudományos fejlődését vezető pesti magyar akadémia és kolozsvári muzeum tagjai, a vallásos élet s nevelőintézetek élén álló főnökséjük és tanodai előjáróságok közös egyetértéssel lépéseket tesznek arra, hogy a szükséges kézikönyvek mentől jobban s hamarabb szerkesztésének, s saját alá adatva, közhasználatra bocsátassanak.

Azon nagy fogyatkozásnak okát lehet ugyan a tanodák mellett tanároknak keresni, mert közelebből ők vezetik a nevelést és tanítást, s a nevelésre és tanításra szükséges theoretikai és practikai ismeretekkel inkább ők bírnak; de ugyanazon tanári kar fontos kötelessége elmulasztásának okánál fel lehet hozni azt, hogy nincsenek olyan fizetéssel ellátva, melyből lehessen magokat és családokat tisztességesen fenntartani; s annál fogva egész idejüket s szellemi erejüket nem szentelhetik egészen fontos elhivatásuknak. Ugyan ezen az ország és magyar nemzet közérdekéből kiindulva, jó lenne a Pesten létező magyar akadémia s erdélyi muzeum tagjainak, valamint a főegyházi tanácsoknak a szükséges kézikönyvek számát rendbe szedni, s azoknak szerkesztésére pályázatot tűzni ki, a céljának megfelelő szerkesztők méltó megjutalmazásáról s a jónak találandó munkáknak közhasználatra való bocsátásáról gondoskodni. Erdélyi.

Észrevételek.

Vályi Pál ny. sz. benedeki ref. pap a „Korunk” mult évi 241 számában megjelent tudósításra sat. (folytatás.)
3) A successio és örökös hivataloskodás elleni nézetet teljesen osztom. Azonban jóllehet e két tárgy kellő

leg meg van már rostálva, a Prot. E. és I. lapokban is, a restauratio ellen felhozott 3 tételre kell egy pár megjegyzést tennem. Az első felpergetett ellenok az, mert ez által a nép, hallgatóink azon eszméire ébredhetnek, hogy időnkint papjainkat újból és újból választassák. E dobszóra Szász Károly barátunk s tisztársam kellőleg megelégt. S nekem csak az esetet szabadon felhoznom, mikor például egy pap a nélkül, hogy czéges bünökbe lélekzene, több oldalú árnyéklatok, gyengeségek által oda jut, hogy megszünik hallgatóira, egyházára kötelesség-szerűleg hatni: még is az egyház nyakán maradjon? A mi közszínatunk 1860. helyesen ismerte el s mondta ki az elvet, hogy ily állapotban egyesekért tétlenül, az egyház, saját hibáján kívül nem büntethet. De lásd édes barátom ily esetekre is tüke, tüke kellene vagy valami mód a nyugdíjazás vagy segélyezésre. De erre alább viszzatérlek. A másik felhozott ok mire felelni akarok a volt, mert ez által a világiak is példál a gondnokok elidegenítettnek az egyház köztanácsközmányaiban részvételtől, s egy eset hozatik fel a mi az által idéztetett elő, mert egy pap az ellenvéleményen levő világi hivatalnoknak a restauratiót emlegette fel. De hát nekünk papoknak nem elégszer hányja fel egy-egy balga hallgatónk, hogy ők tartanak. S szabad-e ezért a közérdeket szem elől tévesztanunk? De még az ily gondolatlant iránt se szabad, hogy a nap a mi haragunkon menjen le. Nem mondom, van sok erőteljen jellemű világi értelmiségünk közt is. De nincs e tán nagyobb mérvben még köztünk papok közt. De mondjunk igazat röviden. Hazánk tul és innen a Királyhágon lakó világi urai a közelebbi években elég bizonyosságot adtak vallásunk iránti érdekltségének s kár közülök egyet is mumusként a restauratiótól elretentésre ki csóvázni. És végre még azon tételre kell rá emlékeznem, melyben a robot alól a mult évtizedben felszabadult hallgatóink józan értelmisége ellen emeltetik szó. Uram a jog megtanít köteleinkre. Aztán a melyik egyház feltétlenül bizik papjába, s restauratio alkalmával vele egyeztetni véleményét, rendesen oly papot bir, ki félre ritkán fogja vezetni. És már most bevégezném leveletem, de felebb említém, hogy a nyugdíjazásokra is tökérel kelle gondoskodnunk. Testvér! Több egyházmegyénknek van már özvegy árva-intézete, de hidd el, hogy az sem kellő czélra vezető egy is. Nincs bennök elég magasbészertl számítás, a mi más efféle biztosító társulatoknál az újabb kor előre törő munkálataiból felszínre merült. Én részemről azt hiszem, hogy teljes álláspontot e teren csak úgy foglalhatunk el, ha öszszekötöttetésbe tesszük magunkat az erdélyi tilt és jégkar mentő társulattal, mely életbiztosító ágát is működésének ma holnap elkezdendő. Aztán köteleznék minden papot, hogy erejéhez mérten legyen ez egyetel tagja. A kik pedig ezután sorainkba lépődök, köteleznék jövedelmek egy bizonyos részét az érdekelt intézetbe beszolgáltatni, hogy utódaik, legyenek azok özvegyek vagy árvák, teljes biztosításként örülhessenek. E mellett tegyük mi, tegyenek halgatóink filléreket be, de közszínatilag elrendelve, s ennek a kamatjából sőt a tőkéből is szükségeltetven segítük a fennírt papjainkat papjainkat míg élnek, haláluk utánra ügyefogyott árvái már az érdekelt intézet által kellőleg biztosítva levén. És azért kívánám én mindeket felett az erdélyi közsönség biztosító egyetlettel érintkezést papjaink részére, mert ez a szeretet elvén alapszik minden tekintetben. E tárgy komoly megfontolást igényel. Vályi Elek esperes.

KÜLÖNFÉLÉK.

— A redonthe haszonbérloje a mai napon rendezendő bérleti álarozos bál egész tiszta jövedelmét a magyarországi vízkárosultak részére ajánlotta fel. Reméljük, hogy a nagyerdemű közönség az úgy szentségtől áthatva fillereit nem fogja megvonni, s mentől számosabban veszen részt e jótékonyczélú társalgásban.

— Figyelmeztetjük a t. közönséget, hogy Cseh Sándor, városi tanácsosi állomásáról lemondván, megint az ügyvédi pályára lépett vissza, s irodáját Búzanteza 118. sz. alatt már meg is nyitotta.

— Az idei redonte-bálók a haszonbérloje nézve sokkal jobban tüttek ki, mint a hogy a jelenlegi közigalmak iránti hangulatból egyelőre következtetni lehetett. Voltak oly álarozos vigalmak, melyekben a közönség szufolva volt s az elegancia is a fénytűzés meglehetősen fokát tütte. Nyilvános táncvigmakaink azonban hiányoztak, sem a kaszinó, sem a társalkodó, sem a jószágok nem adtak táncszertélyeket. A vízkárosultak részére előkelő körünkben színelőadásra készülnek; a „Három egyszerre” és „Angolosan” című vígjátékokat szándékoznak színe hozni, s előre látjuk, hogy ezen nemcsak fővárosunkban a leglelkesebb viszhangra fog találni. Nekünk pedig a mult század utolsó évtizede jut eszünkbe, mikor hazánk legszebb s előkelőbb hölgyei jelentek meg a színpadon a nagy nemzeti ügy megalapítása végett, most gyermekeik leendének ott a nemzeti nyomor enyhítésének szent céljaival.

— Bádokból írják nekünk febr. 27-ről: A katonai exequatio itt szépen vitékedett. A tegnapi nap estéjén egy házassulandó közlakos ifjabb Perzsa Sofron sirató estélyt tilték meg. Az exequatio katonák közül a tizedes övezető s három köztvités a házhoz mentek hivatalan. Az itteni nép nincs a katonasághoz szokva, mert ez félreeső hely, éppen ezért az egész ház nagyon megrémült a hivatalos vendégek látásán, s meghunyászkodva visszavonult, de a katonaság rögtön tánczhoz fogott, s egymásután harmat tánczoltak; mikor a negyedik tánczhoz fogtak volna, felszólították, hogy adnának helyet a házi vigadni akaróknak, de ezen felszólításra a katonaság titteleg kezdett felelni. A kaplár kardot rántott, a többiek példáját követte s kettő az ajtóra állva, a békés megrémült népet szurni, vágni kezdeték; a völégényt édes anyjával együtt nagyon összevagdalták; s ezenkívül több mint tíz embert nagyon megsebesítettek, kik közül egy Perzsa Paskujnak az élete is aligha megmarad. A dolgot a falusi előjáróság az illető szolgabíróhoz s a mai napról a kormányzó ő nmigához fejteltette.

— Nagy-Szebenben febr. 26-dika évnappja megtünneplése végett a helyettes szász comes, Schmidt Konrád ur diszebedet adott f. hó 26-dikán. Este a „római császárhoz” czimzett vendégülbén bál adatott. A pohárköszöntések közül a „H. Ztg.” — mely az ünneplést teljes megelégedéssel említi — kiemelendőnek találta a következőket: Schmidt Konrád a császárra köszöntő poharát; városi orátor Schneider Frigyes toasztjában az iránti óhaját és reményét fejezte ki, miszerint Erdély a Reichsrathba befog menni; Wagner Schmerlingre, Rannicher a hadseregbe s gróf Monttenon hadparancsnok ő exca viszonzólag köszöntő poharát stb. A zenekar az osztrák himnusz, a Radetzky-indulót stb. játszta. Schmerlingnek táviratilag jelentést tettek.

— A „Donau Ztg.” nagy megelégedéssel jegyzi meg, hogy napról napra növekszik azok száma, a kik a foederalisták táborából a februári alkotmányba mennek át, s hivatozik többek közt a ruthenek, románok, erdélyi szászok stb. maguktartására.

— Minthogy Erdélyben is történtenk oly esetek, hogy utlevelek helyett nélkül adatnak ki, a cs. k. pénzügyminiszterium az erdélyi udv. kancelláriával egyetértőleg elhatározta, hogy Erdélyben is érvényes leend a Magyarországon alkalmazott bélyegeljárás. Az utlevelek és igazolási jegyek ugyanis, az illető felek költségére, utólagosan látnak el bélyeggel.

— Néhány bécsi színházban febr. 26-kának megtünneplésére ingyen jegyeket osztogattak. Ez adományban azonban — mint az „Aut. Korr.” bitelesen állítja — csak azok részesültek, a kik adókönnyveskéikkel kimutatták, hogy nincs adórestantiájok.

— A „Vaterland” az osztrák alkotmány-ünneplést illetőleg azt mondja, hogy febr. 26-ka csak névnap, a születésnap oct. 20-ka.

— A „Stürggny” bécsi levelezője írja, hogy mind a két „magyar miniszter,” Forgách és Eszterházy grófok betegok. A kancellár ur fűrdőben hűtötte meg magát; orvosai typhustól tartottak.

— Jámor Pál, pesti szabómester, a londoni világműkiállításra fényes magyar díszöltönyt küldött.

— A „Wanderer” egy tudósítást közöl Erdélyből, melyben az itteni helyzet van lefestve. Felosztása a megyéknek, tisztségeknek, bíróságoknak, s ebből következő zűrzavar, adó executio, új ország felosztási tervek, különböző álló adó-felelmes, személy- és vagyonbátorság nem léte, árvízre való kilitás, érezhető pénzühiány, sat. A tudósító azon kérdést teszi fel: lesz-e Erdélyben országgyűlés? s küldenek-e a Reichsrathba? A szász székekben mindkettőnek átvitelét reményli dacára annak, hogy a nép maga a mostani állapotokkal elégedetlen, de tudósító a megyéken ellenkező eredményre számít. Erdélyt — írja a levelező — csak két uton lehet kormányozni, s e két ut az absolutismus vagy a haza alkotmánya. A provisorium a kettő közt áll; de előbb-utóbb az illetőknek oly definitívumra kell határozni, melynek ily kétféle buzó természeté ne legyen. Erre csak azt jegyezzük meg: Isten óvjon attól, hogy e provisoriumból az átmenet az absolutismusha legyen. Ertük annak tiz keserves esztendejét.

Nemzeti színház.

Feleségem Jénából való, átkozottul hü hozzám. Elbeszélem egybekelésünk történetét.

Tudni fogják önök s még se fölösleges megemlítenem, hogy az egyetemről ismert város, Jena, egyebek közt régebben híres volt a Weigel tanár házáról is, melynek nem voltak léposói, hanem a ki az emeletre akart jutni, hát egy székbe kellett túlnie, s magát felhuzatnia. A város közelében volt a híres rókatörny — Fuchsturm is, a hol hajdanában a róka farkok tünneplés levágásának nemes mütéte gyakoroltatott. Ez és más „Merkwürdigkeiten” ok által valami régi poeta elragadtatva, azokat következő versbe foglalva örökíté meg:

Ara, caput, draco, mons, pons, vulpecula, turris, Weigeliana domus, septem miracula Jenae.

Én egy egész évet töltöttem a miraculumok ezen városában, s maig is édesdeden andalgok viszzsa a titkos merengés perezeiben ama boldog korra, mely fájdalom oly meszsi maradt már mögöttem. Ah, mi másként nézett ki akkor a világ, s magam is! Az egésznek titka az, hogy ezek az én megdurvult ősz hajszálaim szép barna fűrtöket képeztek akkor, s ha nem vennéd szerénytelen dicsékedésnek, oh kegyes olvasó, nemem mondaní — akár egy Murillo esetére méltó festői gúndöröltekekben folyák körül ifjúságtól mosolygó arczatot. Karsu és hajlékony, vidám és szeretetre méltó fiézkő voltam. Szóval — ha gróf vagy legalább bárócska lettem volna, szerénységem dacára vakmerő volnék azon állítást is kockáztatni, hogy — akár a D. Farkas novelláiba beillemtem volna hősnek. De szerencsétlenségem nem voltam se gróf, se báró. Egyszerű táblabíró fia valék. A kinek nemesi kis birtoka nem jövedelmezett annyit, hogy ingyen élvezhessem e földi élet édes örömeit. Tanulással kelle tehát hervasztanom ifjúságomat, s mi több (közünk maradt szó legyen) néha — koplalással is, mert nekem Juában mindössze 200 conv. firtal kellett kijönnöm amaz év alatt. Istennem, hányszor néztem a holdat turós puliczának, s hányszor kellett ezen vacsorával megelégednem. Hát még mennyit dideregtem fűtetlen szobámban, melyből oly szép kilátás volt — a csillagos égre, s a Waaren-magazinra. Néha a szemem is szikrázott belé! És mégis — csak ez a kutyá közsöny, vagy rheuma ne gyötörne — oly kedvesen emlékeztem rád, Jena! Egy kereskedőnél voltam szállva — a padlásszobában. Ot lépés hosszún, három lépés széles vala az egész; egy ágy, egy asztal, egy széks uti bóröndöm volt az egész butorzat. Mellözöm azt, hogy mily szorgalmasan tanultam; ez prózai. De igen is költői az, hogy házi gazdának szép széke leánya volt, azur kék szemekkel, sylbid termettel, s több olyan tulajdonokkal, miók az angyali báj, gazella léptek, alabástrom nyak, ezüstcsengésű hang, gyöngy fogak, rubinajak s tudja isten mi minden, a mit az ember csak akkor lát meg, ha rajongó ifjú, a minő akkor valék, vagy ha ragényíró,

a mi nem vagyok. Ifjak s költők oly szép dolgokat látnak meg néha ott is, a hol más alig vesz valamit észre, s én igen is láttam azt, hogy az a szőke kis lány valóságos „schönes, holdes Englein“, kinek ifjúság, szépség és ártatlanság oly bájakat kölcsönöznek, melyeket egy commissaire soha kellő lelkiemlekedettséggel méltányolni nem képes, s ha valami vegyes vagy épen vasas kereskedőhez talál férjhez menni, a legjobb esetben „liebenswürdig Kreatur“-ra devalválódik imádója s birtoklója szemében. Sajnálom szegénykét és annál inkább vonzódtam hozzá. Nem is mulasztam el öt megtanítani, hogy kell szép tulajdonait valóban méltányolni. Könyvnyit volt erre az alkalom, mert minden szegénységem mellett — a melynek egyébiránt némely mysteriumai, minők a holdvilágnál való vacsorálás stb. titokban maradtak — mondom, minden szegénységem mellett jól fogadtak a háznál, s ennek oka egyrészt abban rejlett, hogy praedicatum volt, ha pénzem nem is volt, az pedig Németországban maig is oly nagy jelentőséggel, mint a mily mindennapi dolog a Sz. István koronája területén. Az öreg ur valaha Bécsben könyvvezető volt oly időben, midőn a magyar gárda még állott, s a vala a divat, hogy a magyar gavalér marokkal szórja a pénzt a birodalmi fővárosban. Ő bizonyos nimbustól látta környezve személyemet, s különös rögösmeje volt arról, hogy sorsom fényesebb változhatik még. „Er ist der letzte Sprössling einer ungarischen adeligen Familie, dessen Güter während der Rakoczyischen Revolution confiscirt wurden. Die allerhöchste Gnade kann ihn noch reich machen!“ Ezt sugta minden kinek a fülebe, ha bájos leánya körül forgolódott épen nem látszott rossz néven venni. Sétányra, Landparthiekra mindig meghívták, és én soha se bivatam magamat kétszer. Summa summarum: egy kedvező alkalommal tulragadtatva szívemhez szoritám a „holdes Englein“ reszkető kezét, s

„Gran ist alle Theorie,
Und grün des Lebens goldner Baum!“

minden további gyalázkodás (pedanteria) nélkül egy megcsókolt szegénykét, hogy majd eltkádd. Ah! susogó aetheri hangon, s kebleme borult és — zokogott. I musz sterben, i musz sterben! — Aber warum denn, mein schönes, liebes, süßes Englein? kérdem meglepetve. — No weil i so glücklich bin! dadogá egészen reámbúva, hogy ne lássam piruló arcát. E pillanatban egy borzasztó szöszöt dördült meg a szobában: Toni, wo bist du, aber noch a mal wo bist du denn? Ezzel vége volt az érzégsnek. A kis galamb — mintha ágyut sütöttek volna el — úgy felretent, s berobant atyjához, ki őt szöszít, mert hát, instálom, ötöt hívták úgy, hogy Toni, s ez szösznyit prózái volt, miután a harmadik szomszédban lakó péklegényt is úgy hívták, hogy Toni. Ez engem szörnyen genirozott, mortifikált és degoutirozott. Ha Tonit valaki ezen néven szólítá, azonnal eszembejött a péklegény csillagvizsgáló piszeorrával, a mint szombatban este a kapu előtt szokott tűni, puffadt ajkakkal lombán szopogatván a füstöt kaeskraringós száru porcellán pipájából. Én nem is tudom miféle ostoba szokás az a németeknél, hogy Antalt is meg Antoniót is egyiránt Toninak hívják. Mintha valami daemoni büvölet fogott volna meg, a két Toni alakja, sőt egész lénye quasi konfundálódott előttem, pedig soha két lény közt nem létezett nagyobb különbség. Maig se tudom eléggé megfejtani magamnak a pszichológiai talányt, de az tény, hogy nekem úgy tetszett, mintha a „holdes Englein“-ra ama „plumper Kerl“ nevetességéből valami átharomlott volna, s mikor az én évem Jenában kitelt. . . Ah, mintha most is fülemben csengene az az érzékeny zokogás: I musz sterben? Aber warum, mein liebes Englein? No weil i so unglücklich bin. Az ördögbe is, gondolám, ezek a német leányok akár boldogok, akár boldogtalanok, csak pityeregni s baldokolni tudnak! mormogám a meglehetősen zavarba jövő, hogy a kis lány olyan komolyan vette a dolgot. Másnap — nem volt mit csinálni — eljöttem, s haza hoztam magammal feleségül. . . Mit gondolnak önk? Azt gondolják, a szőke kis angyalt hoztam haza? . . . Hoztam bizony egy batalm — Rheumát. Ez az én feleségem, ki oly átkozottul hü azóta bozzám. Valóságos rheuma vaga; most oldalba szur, majd a nyakamba szökik; valóságos „gyilkos menyecske“, a ki annál inkább gyűlör, minél inkább öregszem. El is követtem mindent, hogy valamiképp elváljunk; de hasztalan indítottam válpöröt; nem használt ez ellen még a Dr. Szombathelyi gőzfürdője se, csak az ásó s a kapa választ el egymástól.

Midőn a mult szombatban olvasám a színpadot: „Podmaniniek“, eredeti szomorujáték, 3 felv. S. J. regéje után írta b. Bánffy Dezső, azonnal így kiálték fel: Na, ma mindenesetre színházba megyek, — ha a feleségem elbocsát. Hadd lássuk, mit termett e szép reményű fiatal ember lelke. Akár sikerült a mi, akár nem, mindenesetre csak örömmel tudvözölhetünk a legnemesb foglalkozás terén egy fiatal magnást, a ki épp úgy eltöltheti idejét előkelő unatkozással, a miből se magának, se a hazának semmi haszna. Mindig szerencse az, ha független állásu egyének ösztönd éreznek magukban megkísérteni szellemi erejüket az irodalom terén, mert a cél a siker lévén, melynek egyik főeszköze a tanulmány, ha mindjárt megtörténik is, hogy az első lépés vakmerően, tán kellő előkészület nélkül tétetik, már ezzel félig meg van nyerve a nemzeti mivelttség ügyének egy lélek, mely — ha valóban nemes cszméért hevül, s komoly törekvéstől ösztönöztetik — világrét se nyugszik meg az első kísérlet eredményén, hanem előbb utóbb átlátva, hogy a legnagyobb lángész is a kellő eszközök hiányában a tükély eszméjét meg nem közelítheti, kettőztetett buzgalommal fog utána látni, hogy egy másik mű alkotásánál lehetőleg mindennel rendelkezheessen, a mi nélkülözhetlen az alkotásnál. Bánffy Dezsőből, a ki még az első ifjúság reményteljes aranykorát éli, s a kit valószínűleg komoly törekvés ösztönöz, lehet idővel még jó drámaíró is; tiszta szíveimből kívánom, hogy úgy legyen. Megengedem, hogy van költői tehetsége is, a mit az Isten milliók közül csak keveseknek ad; de hogy tragoediát írt azt meg nem engedhetem. Egy fiatal ember, ki alig van husz éves, a kinek szerencsés családi viszonyok oltalma alatt alig volt alkalma más mint mosolygó arcokat látni, gyöngédséget és jóságot tapasztalni, a kinek még ideje, alkalma és ereje se lehetett az élet kellemesen ringató hajjairól alászállani a mélységbe, mely azok alatt

tátong, s egy egészen más kinézetű világot foglal magában, nem írhat tragoediát, ha a fejére áll is. Magos világnézet szükséges ehhez, melyet ábrándok köde nem homályosít; az emberi lélek titkainak teljes ismerete kell ahhoz, hogy tudhassuk, hol kell irtgálnom nélkül sújtani, vagy elnézőnek lenni az emberi gyengeségek, a tévedések iránt; számos adatokból kivont meggyőződés kívánatik azon szédítő bírói állásból, a honnan a költő megvesztegethetlenül mondhatja ki az ítéletet, az élő igazságot a jök és a roskák felett, mert a valódi költő célja nem lehet csak az, hogy egy érzékeny történetet lepergetessen; ennél semmi se könynyebb. Az „érezékeny történet“ maga is csak anyag, csak eszköz a lélektani igazság bebizonyítására, mindig az erkölcsi oktatás, a helyes ismeret, a valódi világnézet érdekében. Oh ücsém Bánffy Dezső, a ki a világnézet ezen magas színvonalára fölemelkedett, az időnap előtt megöszült, annak szívét rég öszszemorzoslta a fájdalom, a paradicsomban már megátkozott tudás kinja, mert van-e nagyobb kín, mint látni a mosolygó arcot, s tudni, hogy az ritkán öszinte, nem győtrelem-e tudni, hogy nagylelkűség és önzés, szerelem és hiúság, barátság és árulás karöltve jár e világban, melyet az élet tavaszán rózsaszín szemeitünkön át oly szépeknek oly jónak látnák! Oh kedves ücsém, a földön nincsenek se angyalok, se ördögök, hanem van az a borzasztó közép valami, a hol az elvont jónak és rosznak ezen személyesítvényi elemei összefolyának, s különböző adagokban chemiailag vegyülve ezernyi ezer alakban tűnnek elő; a változatos példányokat aztán az egyik vagy másik elem tulnyomó adagához képest úgy hívják, hogy: jó ember, rossz ember, okos ember, bolond ember, stb. S ezeket a példányokat annyival bajosabb össze nem vétni, mivel néha a jó és a rosz, az okos és a bolond ember közt néha csak egy hajszálnyi a különbség, s megtörténik, hogy az egyik a másiknak utján ballag bona fide, vagy ki tudja miért. Nem, nem, az lehetetlen, az sajnálandó lenne, ha egy oly kedves fiatal ember, mint a „Podmaniniek“ szerzője már valóban tragoediát írt volna. Képzeldés az egész!

Lám, ilyen „előítélettel“ mentem én a színházba, s igazságtalan lennék, ha elhalgattam, hogy még hozzá a „Podmaniniek“ egész előadása alatt mortifikált — a feleségem, a kit Jenából hoztam, s hozzáam oly átkozottul hü. Az isten adta „gyilkos menyecskeje“ karomba csipeszkedve, előttem volt velem, s később mindegyre oldalba szurt. Mégis előadás végén elégtlenül hagytam oda a színházat. Szerencsére meg van mentve! — mormogám magamban. — Ez a fiatal ember csakugyan nem írt tragoediát, de valaha írhat még. Az első kísérlet mindazonáltal jobban sikerült, mint hittem volna. Szíve bizonyosan morzsolódik már. A helyzetek természetesen többnyire nem természetesek, s a mint a hős az egyik lelki állapotból a másikba jut, mindig emlékeztetett Jena városára, Jena városában a híres Weigel tanár házára, melynek egyik emeletéből a másikba lépcső nélkül kellett feljutni. De legnagyobb baj az, hogy az egész darabban mind csak a rosznak, a gonosznak szelteme uralkodik; a főszereplők mind ördögök. Podmanini János gyujogató, gyilkos, rabló, baramia. (Meglétősen eltalált jellem.) Rafael saját családjának kiirtására vérbeszút esküszik és megtartja. (Nem ördög-e?) Thekla megöli jölvő férjét, ki őt a porból emel fel, s keresztüliszurja végül Rafaelt is, a kit szeret s a kiért az első irtózatos gyilkosságot elköveté. Ez az asszony is ördög, s ha Rafael a nőnem ellen oly keserűen kifakad, ez még némileg indokolta van, de hogy a közönség e kifakadást oly zajosan megtapsolta, ez indokolhatlan. Tisztelt publikum, a férfiak sokkal nagyobb ördögök, mint a nők, higgyék el! (Feleségem itt szörnyen oldalba szurt, s elkecserevő szakitám félbe öszinte elmékedésemet.) De nem hagyhatom megemlést nélkül, mily kellemes meglepetéssel észleltem, hogy Bánffy Dezső már is érzékkel látszik birni azírást, hogy mi legyen a drámai nyelv. Stílye tiszta és meglehetősen szabatos, s mint kezdő írónál valóban feltűnő: mily kevéssé van az tulterhelve dagályos phrasissokkal. A fiatal szerzőnek szerencsét kívánok a nemes pályához, a melyen ha komolyan akar előre tűrni, bizonyosan nem veendi rosz néven, hogy első kísérletét nem dicserem meg föltétlenül. Meglehet, második előadás alkalmával több jót is fogok abban feltalálni, ha nem kísér a színházba — feleségem, a ki, mint mondtam Jenából való, s hozzáam oly átkozottul hü. X.

Szombatban, febr. 22-én Káldy Gyula karmester jutalmán itt először adott „Podmaniniek“ eredeti szomorujátékát, írta b. Bánffy Dezső. E műről X. jegyű dolgozatársunk bővebben írva, csak azt említjük meg, hogy e darab után operai egyveleg adott. Bellini „Romeo és Julia“ című operájából a nagy magándalt Pajor Anna; Mayerbeer „Ejszak csillaga“ című operából a fuvola-hármas (zongorakíséret mellett) Meles Liska igen szépen énekeltek. De az egyvelegből legnagyobb tetszést aratott a „Szép Ilonka“ című legújabb magyar opera végjelene-tének előadása, mely alkalommal Pauli művésztársulat énekel. Ezen új dalmű zenéjét Mosonyi Mihály, szövegét Fekete Mihály laptársunk érdemes szerkesztője írta. A töredék megjelölése után áll várjuk, hogy az egész mű előadását mielőbb élvezhessük.

Vasárnap febr. 23-dikán „Tinódi“ Szigligeti népszim-niwe adott, Paulayné, mint mindig, kitünőleg játszott. Komáromi a dalokat szépen énekelte.

Hétfőn, febr. 24-dikén a magyarországi vízkárosultak javára „Kegyenc“, gróf Teleki László tragoediája.

Kedden, febr. 25-én. „Az első magyar színészek Budán“ Vahot Imrértől.

Szerdán, febr. 26-ikán: „Lammermoori Lucia“, Donizetti operája, melyben a czimszerepet Meles Liska igen sikerülten adta. Egészen meglepte a közönséget, mely tapsokkal jutalmazta.

Csütörtökön: „Völgy liloma“ másodsor. E dráma úgy látszik, nem kevéssé tetszik közönségünknek. Tagadhatlanul érdekes is az. A Szigligeti nővérek, Anna (Henriette), s Jolán (Emmeline) kivált az utóbbi helyes játékkal több ízben tapsokra ragadák a közönséget. De a művészet királynője Paulayné (Arabella) volt. — r. x. —

POLITIKAI HIREK.

Franciaország. Napoleon hercegnek a senatusban mondott beszéde, melyet távirati rövid kivonatban közöltünk, sokkal nevezetesebb jelenség a politikai vitakozások terén, mintsem azt olvasóinkkal terjedelmesebben is megismertetni kötelességünknek ne tartanók. Lapunk szűk köre nem engedvén a vitákat egész terjedelmükben fölölhettünk, csak azon szónok beszédét bocsátjuk előre, ki ellen a herceg legfőbb czáfoló észrevételei intézve vannak. A senatus 22-ki ülésében Larochejaquelin: Mindenekelőtt, az ugynevezett, szabadelvűt sajtót támadta meg. E sajtó sem szabadelvű, sem demokrata, hanem anarchicus. Soha sem okozott a sajtó anyai szerencsétlenséget, mint jelenleg, és ez onnan származik, mivel egészen a kormánytól függ. Ő tehát a volt sajtószabadságot követeli vissza, felelősséggel a köztörvények előtt. — Aztán felemlíti azon bankettet, melyet a democrata sajtó Ratazzi tiszteletére rendezett. E banketten Garibaldiért igen, de a császárt nem mondtak toasztot. Továbbá Garibaldi leveleiből pontokat idéz, hogy annak Franciaország iránt táplált nem kedvező érzelmeit bebizonyíthassa, felolvassa Havinnak a thorignyi választókhoz intézett levelét, melyben magát a császár és Persigny gr. által ajánlott jelöltné adja ki, s végre a „Siécle“ egyik cikkét, melyben a forradalom, mint a pápa világi hatalmának megsemmisítője, magasztaltatik. A császár nem ír és nem mond egyetlen szót sem, mely a bölcsesség, nagyság és katholicismus jellegét ne viselne magán, s ilyes „infamie“ mégis az ő kormányára alatt történik. Különös módon használja fel a marquis Lukaelli kivégeztetését és a lapok azon állítását, hogy a kivégzett ártatlan volt, arra, hogy a clerussellenes lapok gyalázatoságát és féltelenségét feltüntesse. Hogy lehet az, hogy monarchiai államban a királygyilkosság, mint itt történt, magasztaltassék? A népesség erkölcsi érzülete erősen megrendített az ilyes dolgok által, valóban nem lehet előre megmondani, mi lesz még Franciaországból, ezen utatátra méltó sajtó mellett, melyért a kormány a felelősséget elvállalta. De még a külföldi sajtó is bátoríttatik a kormány által, mint például az „Italie“. Szónok beszédének czélja az, hogy e visszaéléseket tekintve, a kormánytól a sajtóra való felügyelet, s ezáltal a felelősség is elvonassék. A marquis azt hiszi, hogy nagy ideje, hogy a kormány a sajtó zabolátlanságának végett vessen, és mindent elkövessen, hogy a már okozott szerencsétlenségek ismét jóvá tétessenek.

Napoleon herceg következőleg beszélt: Nem volt szándékom, a felirati javaslatnak a belügyeket illető pontja fölött értekezni, de Larochejaquelin marquis beszéde kötelességemre teszi azt.

Mindenekelőtt köszönetet szavazok Larochejaquelin urnak ösztintességért. Valóban ideje, hogy a fátoly föllebentessék, a szívek nyilatkozzanak, s a nézetek kifejtessenek. A marquis ur egy, a kormány által elteléptetett sajtótörvény ellen intézett ellenforradalom tervrajzát adta: én részemről pártolom a forradalmat. Csak egy pontban egyezem meg a marquis urral, abban ugyanis, hogy a sajtónak több szabadságot kell adni. De elvek dolgában külön váluuk. Én nem követem Larochejaquelin urat az idéztek terére: mert mindazoknak czélja csak a gunyolódás volt. Én, ha magamat így kifejeznem szabad, a vitát elvi vitává akarom tenni, és nem akarok részletes kérdésekbe bocsátkozni. Mindemellett is meg kell emlékeznem néhány idézetéről: A marquis meglegedett azzal, hogy a kormány ellen intézett támadásában, nemcsak a franciaia lapokat idézte, hanem az idegen lapok fecsegéseit is felhasználta arra, hogy a belügyminiszter urat csaknem közvetlenül felelőssé tegye az „Italie“ cikkért. Én nem fogok ily fegyvereket használni: én nem fogok idegen lapokban személyem iránti megtámadásokat kutatni: én utálom az ily eljárást, és tisztelt barátom Persigny gróf, tanum lesz, hogy én soha sem vettem igénybe a kormány szigorát hírlapi megtámadások esetében. Azt állítom, hogy szabad vérmérséklettel bírok, mivel a szabadságot szeretem. Ön is a szabadságot ohajtja, de csak saját szenvedélyei érdekében, de tisztán nem ohajtja azt, mihelyt bossúságának, a nagyobb szigor tesz jobb szolgálatakat. Larochejaquelin: Én? Napoleon herceg: Igen, legalább ez beszédének alapja, mert ön a kormánynak azt veti szemére, hogy rosszul alkalmazza a törvényeket, mivel ellensége nem bünteti szigorubbán. Én is érzékeny vagyok az igaztalanság ellen, de a szabadság iránti tiszteletből, soha sem kérek fegyvert ellenségeim, és szabadsalmakat barátaim számára (igen helyes). Most viszatérek az idézetre. (Folytatjuk.)

Olaszország. Róma, febr. 18. Antonelli bíbornok kóriratot intézett valamennyi pápai nunciushoz, melyben Lavalette marquisval folytatott értekezéseinek egész tartalmát közli. A franciaia követ január 18-ki strügyéből, állítólag több mint fele kimaradt annak, a mit együtt beszéltek. A bíbornok most közli a kimaradt részt, a mi legnagyobb részben Piemontra vonatkozik.

A püspököknek májusra kihirdetett gyűlése, mint egy schweizi lap értesül, egy nemét képezné a conciliumnak. A tanácskozások azonban nem teljes ülésekben, hanem huszhusz püspökből egy-egy bíbornok elnökölte alatt alakulandó titkos értekezletekben fog folyni. A czél egy katholicus hit-cikkelyt állapítani meg a pápa világi hatalmáról, mely aztán a Vatikánból az egész keresztényvilágba szétküldessék. Ezáltal reménylik a francia-olasz politikának újfát állhatni.

Hir szerint Mária Terézia modenai hercegné Chambord gróf neje érdekes állapotban van. Ha e hir valósl, újabb bátorságot fog a legitimista párt tagjaiba önteni.

Szerbia. A szerb kormány, mint a „Berl. A. Ztg.“-nak írják, egy emlékiratot szándékszik a párisi békét aláírt hatalmakhoz intézni, melyben be akarja bizonyítani, hogy a szerb alaptörvény megváltoztatása, a mint azt a nemzeti gyűlés elhatározta, tovább nem halaszthatott. Ezen emlékirat tehát feleletnek tekinthető a porta azon tiltakozására, melyet ez annak idejében a szerb nemzeti gyűlés határozatai ellen kibocsátott, s a melyet, mint tudva van Ausztria

és Angolország is támogatott, míg Franciaország általában nem méltatta figyelmére, Oroszország pedig igazolatlanul nyilváníttotta. A porta egy külön bizost szándékszik kinevezni, hogy a szerb kormányval közvetlenül értekezék; de ez utóbbi nem akarja az ügyet e térre vinni. A román kormány, mely e tekintetben teljesen egyetért a szerb kormánnyal, szintén vonakodik a szüzen hatalommal ilyenmő alkudozásokba bocsátkozni, s az eziránt tett kérdésre elutasítól válaszolt. A török védhatalom alatti feledelemsegek ezen magatartása annyiban jelentékeny, a mennyiben tanúsítja, mily alásülyedt a porta tekintélye, s mennyire meg van törve ereje. Mahmud szultán alatt egy ily vonakodás mindenesetre háborura való jeladásul szolgált volna; most azonban a porta meg fog elégedni annyival, hogy újabb tiltakozásokat bocsátand ki, a melyek senki által sem fognak tekintetbe vétetni, s a török hatalom tekintélyét megsemmisítik. Hogy ily körülmények között a török szláv tartományokban végleges állapotok rendezésére gondolni sem lehet, kézzel fogható.

Ujabbak. Február 26-át Prágában és Triestben is megünnepelték. Az ünnepély részletei: Te Deum; protestáns és görög egyházakban is isteni tisztelet; lakomák, szegények közti ételkiosztás sat.

— A febr. 27-ki „Dresdner Journal“ egy lát-szólag hivatalos bécsi levelezés után írja, hogy Austria és Poroszország között egyetértés jött létre a hesseni alkotmánykérdés elintézésé végett teendő együttes indítvány iránt; és hogy már biztosítva vannak a többi szövetségi kormányoknak ezen lépésük-höz csatlakozása felöl.

— A görög felkelésről a tegnapi posta két ellenkező sürgönyt hozott. Az egyik így hangzik: München, febr. 27. Athénéből hivatalosan jelentik, hogy a lázadás nem halad előre. A királyi csapa-

tok a lázadók ellen három szerencsés csatát nyertek. A másik meg így: Páris, febr. 27. Azt állítják, hogy Görögországban a fölkelés növekszik. Úgy látszik, mindenütt ténynek írják, a mi ohajtás.

— A „Scharfs Corr.“ szerint a porta a nautikai események s az egész Görögországban uralkodó izgatottság következtében görög szabad csapatok beütésétől fél. Ügynökei már régebben értesítették az izgatottság növekedéséről, mely a legveszélyesebb következményű lehet a török szélbeli tartományok nyugalma. Ennélfogra nemcsak siető felvilágosítást kért a konstantinápolyi görög követtől a valódi tényállásról, sőt azt is kijelentette, hogy a fenforgó körülmények közt felhiva érzi magát, határszéleinek biztosítása végett rendkívüli katonai ovó intézkedéseket tenni.

— Páris, febr. 27. Messinában a papság egy nyilatkozatot irt alá a pápa világi hatalma ellen.

— Berlin, febr. 25. A német kérdésben kiküldött képviselőházi albizottmány már megállapodott kiküldetése tárgyában. A német nemzetnek politikai egyesülési elidegeníthetetlen jogára való hivatkozás kitörülttelt az indítványból. Ellenben az 1848- és 49-i nemzeti mozgalomra tett vonatkozások, valamint azon felhívás, hogy a kormány az egységes központi hatalom és a nemzeti parlament programja mellett nyíltan lépjen fel, meghagyattak.

— Turin, febr. 26. A követkamarában Ricasoli egy a comitati di provvedimento iránt tett interpellációra megjegyzi: A statutum biztosítja az egyesülési jogot. A kormány azon meggyőződésre jutott, hogy ezen bizottmányok célja az országnak kárt nem okozhat. Ha a

szabadság fenyegetve volna, nem késedelmeznek kivételes törvényeket terjesztetni elő; azonban lehetetlen rendtelenséget idézni elő oly izgatásokkal, melyek a közszellemnek használnak.

— A „Journ. de St. Petersb.“ febr. 27-i számában a lengyelügy felett a francia senatusban felmerült vita ötleteből ezt mondja: A jólét és boldog jövő bizonyos, ha a császár jóakaratu szándékait okosság és kötelesség-érzet segítik elő. Egyedül Lengyelországtól függ, a lehető jólétet elérni. Amde csak a szerződések és jogok tisztelete vezet haladásra és azon javításokra, melyeket a császár előkészít; az ellenkező csak keserű kiábrándulásra.

A „K. KOZLÖNY“

magán távsürgönye.

Paris, febr. 28. A törvényhozó test mai ülésében terjesztetett elő a Montauban dotatioja iránti törvényjavaslat. Egyhangulag elvetetett.

Brüssel, febr. 27. Az „Independence“ jelenti: A császár a Montauban dotatioja tárgyában tett kiegyezési javaslatot elutasította. A bizottmány marad az elvetés mellett.

Az „Opinion Nationale“ első megintést kapott a senatus elleni sértő kifejezésekért.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DANIEL.

HIRDETÉSEK.

HIVATALOS.

(507)
h. sz. 2612 1862

Hirdetmény.

Ezennel közhirre tétetik, hogy a folyó 1862-ik év mártius hava 1-ső napjától kezdve, a Gyula-Fehérvár déli végén felállított utvám csak két uti mértföld után esendő egyszerű mértékben 4 — 2 — 1-krával, egy igás, vagy nagyobb és kisebb hajtott marháttól, valamint ellenkezőleg, ugyanazon naptól kezdve, az eddig a fejérvári utvám állomással egyesítve volt I osztályu hidvám 2 kr., 1 és 1/2 krával az Ompoly hidjánál, éjszakra Fehérvártól az ugynevezett „Praternél“ külön fizetendő léssz.

A cs. kir. országos pénzügy-igazgatóságtól, N.- Szebenben, februar hava 17-kén 1862.

NEM HIVATALOS.

(511) Alólirt tisztelettel tudatja a nagy érdemű t. cz. városi és vidéki közönséggel, miszerint nála ezután is, mint néhai férje asztalos mester Aranyos Mihály életében a legkorszerűbben és czélnek megfelelőleg készült asztalos munkák találtaknak. Felvállal minden ezen asztalos ipar-ághoz tartozó munkálatokat, a legillendőbb és előre kialakuvandó ár mellett — Készít továbbá koporsókat, legyenek azok fenyő- vagy diófából megrendelve. — Tudtára adja egyszersmind a nagy érdemű t. cz. közönségnek azt is, hogy jelenlegi bel-magyar-utczai szállását elhagyva, folyó évi Szentgyörgynapkor saját szentegyház-utczai házához költözend. — Özv. Aranyos Mihályné.

(410)

Uj országos vásár.

M.-Bánd helységének két országos vásár tarthatása engedményeztetett. — Egyik május 1-ső és a másik october 31-k napjára. Mindkettőt megelőzi háromnapig tartandó juh- és három napi egyéb barom vásár. Életbe is léptetik f. évi május 1-ső napján. —

(509)

MICSEI ÉS TÁRSA

pesti szalmakalapgyár tulajdonosok

tisztelettel ajánlják a t. cz. kereskedő közönségnek nagy készletüket a legújabb francia és angol, de kiválólag eredeti MAGYAR divatu szalmakalapokból minden bel- és külföldi fonatnembes s igen jutányos gyári áron.

Azon tisztelt kereskedő urak, kik hazai vállalatunkat próbamegrendeléseikkel, vagy látogatásukkal szerencsétlenül hajlandók lesznek, nem kételkedünk, hogy mellőzhetőknek fogják ezentul tekinteni ezen czikkekeknek Bécsben bevásárlását: — a készlet választékoságára, a kalapok egytől egyig feddhetlen minőségére, a nagyszámu különböző formák izletességére s divatosságára nézve legalább is ugyanazon, ellenben az árak szerfeletti juttatottságát és különösen ezen idő szerint nemzeti divatunkat illetőleg, minden esetre nagyobb előnyökben részesítettven. —

Iroda és nagybani eladás: Váczi-utca 6 sz., második emeleten.

(505)

Eladó ARANY és EZÜST bánya.

A kisbányai Ferenc és Zsigmond bánya-társulatnál 40 vagy több banya részvény is igen kedvező feltételek mellett eladó.

Értekezhetni: Dékány Ernő bányagazgatóval, Kisbányán.

(506)

A N.-enyedi ref. collegiumnak nemes Alsó-fehérvármegyében Vingárdon, — mérnöki pontos új felmérés szerint 420 3/4 hold szántó, 273 3/4 hold kertek és kaszálók, 24 3/4 hold szőlőtermőkből álló földbirtok, évenként hozzáadandó 8 hold területi sarj-erdő faizási és kormasmálási jogával, a tiszti cserépes jó köbázallal és minden ehhez tartozó gazdasági épületekkel, ezen 1862-ik év aprilis havától kezdve hat évekig, még folyvást haszonbérbe adandó.

Mely jószágának kiadási feltételei iránt, ez év mártius hava 15-ig még tudakozódni és egyezkedni is lehet: N.-Enyeden iskolai igazgató gondnok Fosztó Ferenczezel.

(2—3)

STAIN JÁNOS

könyvárusnál Kolozsvárt megjelent és kapható:

NÖVENDÉK IFJUSÁG IMAKÖNYVE.

Hitben megerősödött protestáns fiak és leányok számára írta Medgyes Lajos.

Ara: nyomtató velin papíron, bőrbbe kötve, tokkal, 1 frt.

Díszkiadás, író-velin, bőrbbe kötve arany metszéssel, tokkal 1 frt 50 kr.

A kis ANDOR és ZOLTÁN könyve.

ELEMI MAGYAR

OLVASÓKÖNYV.

Mindkétnemű népiskolák I-ső és II-dik osztályainak számára írta PÁNCZÉL FERENCZ.

Tizenkét csinos fametszettel. Ara kemény kötésben 50 kr.

Ugyanott kapható:

Időszaki vezér-fonal az egyetemes történelemhez. Iskolai és magán használatra írta Vámosy Mihály, a pesti ref. gymnasiumban a történelem és magyarnyelv tanára. Ara 1 frt 50 kr.

Virgil Éneisze. Magyarítá Sebők Árkád, pannonhegyi benczés és tanár. — Ara 2 frt 50 kr.

A keresztségnek és az úrvacsorájának jelentőségéről. Menyhárt János debreczeni ref. főiskolai hittanártól. Ara 60 ujkr.

Történelmi kalászkok 1603—1711. A vargyasi Daniel-család irattárában levő legnagyobbbrészt eredeti kéziratok után kiadá Daniel Gábor, szerkeszté Thaly Kálmán. Bethlen Gábor, Kemény János, Béli Pál és II. Rákóczi Ferenc sajátkezű leveleinek könyomatu másolataival. Ara 2 frt 40 kr.

Mese-lomb. Jó gyermekek számára. — 12 színezett képpel. Ara 40 kr.

Szerédy Ilma naplója. Irta gróf Batthány Julia. Francztábol Toldy István. Ara 1 frt 50 kr.

A magyar Jacobinusok, történelmi regény, írta Pulszky Ferencz, fordította Beniczky Emil. 2 kötet 2 frt 80 kr.

Egy esküszegő király. Történelmi regény. Irta Ábrai Károly. Ara 1 frt.

A díszes társalkodó, vagy is világba termett ember. Hasznos kézikönyv minden neműek és ranguk számára. Az illem és udvariasság minden alkalmak- és viszonyokhoz mért szabályai, továbbá mindenféle társas játékok, énekek, szavalmányok, emlékverssek, talányok, alkalmi üdvözlések stb. gyűjteménye. Ara 70 kr.

Ügyvédek és perlekedő felek kézikönyve. Tartalmát teszik a magyar törvényben előforduló perek: ki, ki ellen, mi uton, mely bíró előtt s minő tárgyért perlekedik? mit kell bizonyítani, s minő törvényeket lehet idéznie? Az ország-bírói értekezlet javaslatai nyomán ujonan átdolgozott 4-ik kiadás. Ara 1 frt.

Rege-csarnok. Jeles gyermekek számára, képekkel, ára 40 kr.

Kézay Simon mester magyar krónikája. Fordította Szabó Károly. Ara 1 frt.

A gyakorlati méhészet rövid vázlata, különös tekintettel Dzierzon módszerére. Irta Hradszky József, r. k. lelkész Zsakócson. Ara 1 frt 50 kr.

Magyar nők évkönyve. Második évfolyam, 1862. Szerkeszté Emilia. Ara füzeve 1 frt 50 kr. kötve 2 frt, vászonba kötve aranyozva 3 frt.

Nyomatott az ev. ref. fótanoda betűivel. (Bel-farkasutca 74 sz.)